



Preliminärt yttrande i samband med programsamråd för detaljplan kv. Hamnen 13

Fastighet: **Kv. Hamnen 13**
Adress: **Hamngatan 33, Landsvägen 77**
Stad: **Sundbyberg**

Bakgrund

Undertecknad har ombetts lämna synpunkter på redovisat förslag på ombyggnad och tillbyggnad av befintlig industribyggnad i Kv. Hamnen 13, med utgångspunkt från kulturhistoriska aspekter och varsamhet. Genomgång och redovisning av förslaget för undertecknad, har förevarit 2004-10-25 med arkitekt Michael Absalonsen på arkitektkontoret Strategisk arkitektur.

Kulturhistorisk klassificering

Enligt översiktsplanen för Sundbyberg (antagen av kommunfullmäktige i januari 2001) avses bebyggelsen i kvarteret hamnen bevaras. Gällande stadsplaner innehåller inga bestämmelser angående kulturhistoriska värden i området.

I framtaget *Antikvariskt planeringsunderlag* dat. 2003-10-16 inför kommande detaljplaneläggning för kv. Hamnen 13, har byggnaden pekats ut som särskilt värdefull, varför **3 kap §§ 10 - 12** är tillämpliga och ställer därmed extra höga krav på eventuella tillbyggnader i utformning, materialbehandling och skala.

Historik

I kvarteret Hamnen 13 närmast ån låg tidigare ett garveri, en kvarn och ångsåg. Byggnaden som ligger på platsen idag uppfördes under 1800-talets sista år av *Skinnförädlingsbolaget*. Ritningarna är signerade M Forsberg, 1999. Byggnaden är uppförd i tegel och ligger i souterräng. Taket är ett plåtklätt sadeltak med 4 st. takkupor ut mot Bällstaån. Denna västra fasaden tillsammans ned den norra gavelfasaden är byggnadens huvudfasader med synligt tegel med täckande murgröna. Övriga väggytor är vitslammade. Den norra gaveln har troligen ej varit vitslammad från början utan stått i synligt tegel. 1905 köptes fastigheten av det tyska företaget Ferdinand Mühlens, som tillverkade parfym, Kölnervatten eller Eau de Cologne av märket 4711. Fabriksbyggnaden byggdes om för ändamålet. 1913 sker ytterligare

utbyggnader. 1941 tillkommer lagerbyggnaden i trä längs Landsvägen. Efter andra världskriget ombildades företaget till Svenskt aktiebolag. 1963 moderniserades byggnaden för rakvattentillverkning. 1965 övertogs fastigheten av det amerikanska företaget Pfizer. 1970 köpte Sundbybergs stad fabriken och tillverkningen upphörde. Idag hyrs byggnaden av olika firmor inom reklam och databranschen.

Bevarandeförutsättningar - Allmänt

För att långsiktigt kunna bevara och nyttja industribyggnader i kommersiella och attraktiva lägen som detta, måste man vara öppen för att pröva möjligheten att addera nya tillägg och byggnader till befintlig kulturhistorisk byggnadsbestånd. Höga krav måste emellertid ställas på hur tilläggen utformas i skala och material för att inte de utpekade arkitektoniska och kulturhistoriska värdena i befintlig arkitektur skall ta skada, eller otydliggöras vid en ökad exploatering inom kvarteret. Viktigt är också att se till helhetsmiljön i området och fundera över områdets *nuvarande identitet*, och vad den framtida identiteten blir.

Synpunkter på erhållna handlingar

Undertecknad har tagit del av förslagshandling daterad 2004-10-19, situationsplan, fasad och sektioner. Detaljeringsgraden på ritningarna är mer att betrakta som yt- och volymstudier i detta skede. Nedan lämnas i punktform följande synpunkter på förslaget för vidarebearbetning och utveckling under det fortsatta planarbetet.

- 1.** De redovisade volymtillskotten söderut bedöms som möjlig, även höjdmässigt med bevarande av befintlig arkitektur med fasader och gårdskaraktär om än inbyggt i ett nytt sammanhang.
- 2.** En mer öppen, fristående koppling mellan nya tillägg och befintligt bör prövas vid mötet med den norra gaveln, kanske med en öppen spalt, alternativt lättare glasad koppling. En mer återhållen i skala i de nya byggnadsvolymer som frigör industribyggnaden i det viktiga och känsliga läget mot ån önskas. En mer frikopplad lösning kan ge mer utblickar mot ån och föra in mer dagsljus in till föreslagen överbyggd gård. Byggnadens huvudfasad och gavel utgör ett viktigt och identitetsskapande och intressant hörn när man färdas över bron eller i framtiden svänger med snabbspårvägen runt byggnaden. (Särskilt om gavelns tegelyta återställs)
- 3.** Murgrönan på fasaderna är ett viktigt inslag för byggnadens identitet och bör behållas och vårdas.
- 4.** Garagelösning med angöring och markbehandling verkar ok så länge befintlig grundläggning etc. ej skadas. Vidarestuderas.
- 5.** Marken framför tegelfasaden mot Ån samt promenadstråk utefter ån med den rika växtligheten ner mot vattnet är även viktig att bevara och tänka in i ett större sammanhang i samband med markplanering, nya kajer, promenadstråk etc. i det fortsatta arbetet inom hela området Hamnen.
- 6.** Snabbspårvägens exakta sträckning, lutning, radier, höjder etc. är en idag osäker parameter, som konsekvensmässigt måste vägas in och planeras för.

7. Den nya byggnadsvolymen med fritt överhäng över spår bedöms som möjlig att pröva och utveckla. Detta är mer en gestaltungs- och stadsbyggnadsfråga än antikvarisk fråga (lösningen kan bidra med lite av industrikänsla och karaktär i området)

8. De nya föreslagna mindre tilläggen på södra fasaden och utbyggnad i markplan (med lättare glasade material i tilläggen) kan prövas men i rimlig och tydlig omfattning om välmotiverat behov finns. Viktigt att vägas in i hur tydligheten och avläsbarheten mellan befintligt och nytt i kvarteret blir. Resultatet får inte upplevas plottrigt.

Stockholm2004-11-14

.....
Per Nelson

Byggnadsantikvarie SPBA

MEDLEM I SVERIGES PRAKTISERANDE BYGGNADSANTIKVARIER **SPBA**.

Källor ; Söderlind Eva 1995; Sundbyberg om hus och miljöer från bronsålder till nutid.

Anna R. Metelius 2003-10-16; Antikvariskt planeringsunderlag Kvarteret Hamnen, Sundbyberg, Planavdelningen, Sundbybergs stad.